

^a Sic lib. 3. Hist. intelligebantur aree, sed pars obsequii in eo, ne deprehenderetur. & lib. 2. Annal. Ille ignarus doli, vel si intelligere crederetur, nim metuent, &c.

tur. At patres quibus vnus metus, ^a si intelligere viderentur, ^b in questus, lacrymas, vota effundi, ad deos, ad effigiem Augusti, ad genua ipsius manus tendere, cum proferri ^c libellum, recitarique iussit. Opes publicæ continebantur, quantum ciuium, sociorumque in armis, quot classes, regna, prouinciæ, tributa, aut vectigalia, & ^d necessitates, ac largitiones. Quæ cuncta sua manu perscripserat Augustus, ^e addideratque

OBSERVATIONES.

^a Cum princeps id agit, ut, qui sunt animi sui sensus, hos penitus abdat, atque ad eam rem verbis vitur suspensus, & obscurus; etsi rem, ut est, perspicimus, tamen non semper est re nostra ut intelligere videamur. quin potius enixè danda opera est, ut ipsi quoque simulemus ea, quæ ab ipso dicta sunt, ita à nobis accipi, ac si non dissimulanter, sed ex animo dicta essent. Itaque dissimulandus est intellectus. nam qui, quoniam princeps spectet, intelligit, seque intelligere videri vult; is sibi sapius malum querit. Sic lib. 14. de Agripina loquens, Obseruans etiam, inquit, Aceronica necem, simul suum vulnus aspiciens, solum insidiarum remedium esse, si non intelligerentur, &c.

^b Cum resp. ita constituta est, ut ab vno regi debeat, satis constat fore, ut, quò magis is, qui principatù ambit, quique iam maximas opes, & potentiam adeptus est, id dignitatis recusare se simulet, hoc magis resp. ad infimas obtestationes procumbat. tunc verò cum vi, malisue artibus imperium adeptum esse merito conueni nemo poterit, cum vltro ab iis, qui dare possunt, delatù ei erit.

^c Princeps imprimis debet singillatim scire ea omnia, quibus imperium suum continetur, nempe, opes publicas, quantum habeat militum, quot classes, regna, prouincias, tributa, vectigalia, necessitates, largitiones, atque, ut lib. 1. hist. Tacitus scribit, qualis status vrbs, quæ mex exercituum, quis habitus prouinciarum; quid in suo imperio validum, quid ægrum sit. hæc omnia libello contineri debent, qui ipsius manu sit perscriptus; nempe, quia principis vel maximi, & potentissimi omnino interest, ne hæc vulgentur; sed iis tantum palam fiant, quos ipse suis consiliis intimos habet, ac Tyberij exemplum sibi proponat, qui statim ut principatum inuit, eum libellum, quo hæc omnia continebantur, in Senatu proferri, recitarique iussit. id autem ab Tyberio ea re factum esse puto, ut intelligeret senatus, quantum maxima esset imperij moles, ipsum tamen, quia ab Augusto collega imperij assumptus, & in partem curarum vocatus esset, experiendò que ei præesse didicisset, vnum è tot optimatum, ac senatorum numero, tanto oneri sustinendo parem fore.

^d Etiam in magnis imperiis non desunt necessitates, quas princeps omnino scire debet, ut largitionibus absolvere, manumque contrahere, quando opus est, sciat: itemque sua liberalitate, ac benignitate homines sibi deuinciat, cum vnde id fieri possit, erit.

^e Censebat Augustus (ut testis est Xiphil. ex Dione in Augusto) populum Romanum debere esse contentum rebus præsentibus, quòd tam longè, lateque patens imperium vix vlla cuiusquam mortalis cura diu tutari posset. Hinc diligenter obseruent principes id, quòd apud ipsos est loco paradoxo, etsi verissimum est; Non eò omnes ipsorum curas, & cogitationes referri debere, ut suæ ditionis fines quàm longissimè possunt, proferant, sed ut iis terminis, ac finibus, qui longè omnium tutissimi sunt, imperium circumscribant suum, atque hac ratione eius perpetuitati consulant. nam amplissima quæque imperia vix possunt vnius aut principis, aut Senatus cura, consilijs, & auctoritate regi; multo que pluribus fortuna casibus obnoxia esse constat, quàm que mediocria sunt. demque magnitudine ita laborant sua, ut vno impetu corruant. Siquidem difficilis in perfecto mora est, quòd non accidere solet iis imperijs, quorum principes industrie, vigilantie, curæ suæ locum ita relinquunt, ut non tam omnium se potiri glorientur, quàm in eo statu imperium suum, & se ipsos esse, ut virtute sperent se id, quòd nondum habent, consequi posse. nam qui ita omnium potitur, ut nihil sit vltra quòd speret, is extollere se non potest: qui potius foecordia adeo senescit, ut imperij ipsius, licet longè lateque patens, incertus sit certissimus.

consilium